

AJUNTAMENT DE LES BORGES DEL CAMP

**Festa Major
en honor de la
Mare de Déu de la Riera
2005**

**Pregó
de Festa Major**

Salvador Daroca i Ciurana

Primer alcalde democràtic de la vila (1979-1983)

Pregó de Festa Major

II· Im. Sr. Alcalde, autoritats, borgenques i borgencs, amics tots.

Ja l'any 1.979 sent Alcalde la Vila, vaig tenir l'honor i la satisfacció de fer el PARLAMENT DE BENVINGUDA a la VERGE, en el tradicional acte de l'ARRIBADA, per la nit del 7 de setembre.

Es un acte d'una intensa emoció, que pels qui hem nascut i viscut a Les Borges, és la principal raó de la festa, on es barregen sentiments i devoció, amb el simbolisme folklòric de l'estol de diables i diableses fent oposició a l'entrada a la Vila de la Mare de Déu de la Riera.

Avui, però, del que es tracta és de fer el PREGÓ de la FESTA MAJOR.

L'Ajuntament i el seu Alcalde em van proposar aquesta missió, que vaig acceptar amb sorpresa i agraïment.

Jo em pensava que ja havia fet, al llarg de la meua vida, tots els papers de l'AUCA.

Fa uns anys, m'haguera atrevit a fer aquest Pregó d'una manera quasi improvisada, només amb quatre apunts per no perdre el fil, i tot i que diuen que quan s'ha après a anar en bicicleta, ja no es perd, la veritat és que fer discursos o parlaments en públic vol un hàbit que jo ja fa anys que no practico.

No us faré un Pregó amb referències històriques o religioses. Ja hi ha hagut, al llarg dels anys, persones més preparades i competents per a tocar aquests temes. Jo m'he proposat recular a la infantesa, a la joventut, per mirar de recordar altres temps i altres maneres de viure, per lligar-ho amb el que sempre ha estat la FESTA MAJOR de setembre, la bona, com s'acostuma a dir.

Aquesta pinzellada és dels anys 40 i 50 del segle passat, de quan anava a les monges i després al Sr. Villalonga. Llavors a l'escola "nacional" exercia de mestre el Sr. Cantos, i després el Sr. Pagès i el Sr. Costa, i també la Sra. Margarita. Tots van ser uns bons mestres que es feien res pactar. Hi tenia molt a veure, aleshores, la disciplina que imperava, però també els valors educacionals com la urbanitat i el respecte als superiors i a les persones grans, que començava pels pares i avis.

Lligat amb la Festa Major i amb qualsevol altra festivitat, apareix sempre a la memòria el CISQUET de Maspujols. Qui no el recorda? Amb els seus papers-contracte de la Subis i el seu gest sempre alegre. El Cisquet se sentia bé a Les Borges, cosa que dignificava als borgencs i borgenques.

A més de la Subis hi havia la Clayton i altres conjunts, on hi tocaven força músics de Les Borges: El Cándido, el Pepito Aymamí, el Joan Subietas, el Ciscu Jassans, el Teodoro Pujol, l'Anton Tafataner, el Paco Subis, el Jaume Gallet i potser algun altra.

Estic parlant de quan els veïns de Les Voltes baixaven (i pujaven) a peu al cine de l'Esteve. La sessió començava a les 7 de la tarda i acabava a les 12 de la nit. Es compartien les pel·lícules amb el poble d'Alforja, i el Josep Vidiella, amb el taxi, pujava i baixava els rotlles. A la mitja part podies anar a sopar tranquil·lament. I si et retardaves una mica, et perdies el NODO, el "Noticario Documental" de l'època, manipulats descaradament, molt més que els telenotícies d'ara. Va ser un escàndol la projecció de la pel·lícula Gilda, tot i els talls de la censura, i això que l'escena més eròtica era treure's el guant.

D'aquells temps recordo que portaven el "COMBREGAR" a casa del malalt, amb l'escolà tocant la campaneta pels carrers i places, i el Mossèn sota el "PARAIGÜES-TÀLAM" portant la Sagrada Forma. Però el més impactant, per a un brivall com jo, eren les cerimònies dels enterraments. Tot de negre, des del Mossèn a la caixa i familiars. I tots els cants en llatí. Encara sento, tancant els ulls, el "DE PROFUNDIS", l'"EXULTABO DOMINO" o el "MISSERERE MEI DEUS" a la plaça de Sant Antoni.

I després el dol. Un, dos, tres anys o més segons el grau de parentesc. O sigui que una dona podia anar de negre tota la vida. La franja negra al braç de l'americana dels homes, tot i no ser gens discreta, no era de bon tros, com el dol de les dones. Recordo Mossèn "Emilio", que havia estat a Siurana, i a Mossèn París, que va deixar petjada a Les Borges i va promoure la reconstrucció de l'Ermita.

Qui dels més grans no recorda als "caballeros de la noche"? Uns perfectes "dandys" sempre "entrajats", encorbatats i amb les sabates enllustrades. Donaven el cop a totes les Festes Majors dels pobles de la rodalia.

A la botiga dels meus avis, després dels meus pares, s'hi feien unes llargues tertúlies al capvespre. El Sr. Lluís de la fàbrica, el Sr. Jaume de la Torre, l'Anton Martorell (del mas d'en Garrut), l'Anton i el Pere Parés i el meu avi Daroca. A l'estiu s'hi afegia el Sr. Camprubí, amb el seu vestit blanc, el seu bastó de puny i el seu barret de palla, estil Maurice Chevalier. Elegantíssim!. També al magatzem del Borrassó s'hi reunia un bon nombre de pagesos, asseguts sobre els sacs d'avellanes.

Un gran impacte va causar l'estatge de la secció ciclista de la Unió Esportiva de Sants, a la Fonda Emilio. Els entrenava el Saura pare. Hi havia el seu fill Gabriel, l'Orbaiceta, el Gual, el Capó, l'Iturat, l'Esmatges, el Bernardo Ruiz, el Miquel Poblet i algun altre. Com a fet anecdòtic i propiciat per l'Orbaiceta (un basc molt catòlic), el Bernardo Ruiz va fer la primera comunió aquí a Les Borges. Això va despertar l'afecció a molts joves de la vila. Va destacar el Josep Ametllé que va disputar i guanyar diverses curses importants, i va arribar a ser campió d'Espanya de persecució en pista. Són molt recordades les curses al velòdrom de Reus, a tocar de la plaça de la Pastoreta, on una gentada de Les Borges hi anava amb els camions del Jordiet i de l'Aymamí.

Llavors també s'anava en camió o en carro, a banyar-nos a Salou o a Cambrils. L'avelino Batlle, el Joan Malapeira (l'Oriolet), l'Estevet Vidiella, el Ramon Calatayud i algú més que no recordo, participaven també habitualment en curses ciclistes. Tots ells

ho feien per afecció, però érem un bon grup de joves (entre 16 i 20 anys), que anàvem a treballar a Reus en bicicleta, pujant en ple hivern a quarts de nou de la nit.

Eren temps en què jugàvem a pilota de les Canterilles a la Villa Ruiz. Havíem de parar màxim un parell de vegades quan passava el camió del Gregori de Poboleda ó el del "Maño" de Prades, que funcionaven amb calderes de gasògen.

A l'estiu passava la Rubia dels Fontana i el Wipe de la farmàcia Miranda. Qui s'empipava molt si no paràvem el joc, i per això no paràvem, era el vell Puñet que pujava de Reus amb el carro carregat, fent de recader. Paràvem també quan sortien les dones de la fàbrica i quan passava el Sr. Rector. Llavors, tots corrent a besar-li la ma. (Si fa no fa, com ara). Les dones havien de tenir cura de no ficar-se a les "manganxes" que fèiem entre les Canterilles i cal Baster.

El camp de futbol, però, era entre el camí de l'ermita i el de la Bòbila, anomenat el camp del Sixto: El Jaume Gallet, el Ciscu Ventureta, el Josep Cacau, el Pepito i el Paco Baiges, l'Àngel Diaz, l'Enric Solé, l'Antón Serenet, el Josep Gegantet, el Josep Pàmies (Anguera), l'Anton Roig, el Pere Salvadó, el Primitivo Salvadó, el Jesús Baiges, el Pepito Vernis... Perdoneu. si no els recordo tots.

D'aquella època va ser el cèlebre partit entre Les Borges i el Riudoms, al camp del Montbrió, que va guanyar Les Borges. Al tornar, amb els camions carregats de gent, al passar pels carrers de Riudoms ens van abocar una paellada de samfaina al damunt.

Després es va fer el camp situat on ara hi ha els Jardins del Baix Camp. Es va fer per obra de vila, amb l'esforç de molts borgencs. Els diumenges hi treballava molta gent, amb el matxo i la mula i la tragella, i la resta amb pic i pala. En aquest camp vaig jugar-hi molts anys.

Després algú em va proposar fer d'àrbitre, cosa molt difícil.

Per la Festa Major es va organitzar un torneig triangular amb Les Borges, Alforja i Riudecols. La final entre Les Borges i Alforja, la va guanyar Alforja, fent jo d'àrbitre. A l'acabar, el Mateu Ros (Mateu Nolla), pare de la Carmeta, em va agafar pel coll i molt enfadat em va dir: "Xiquet, mentre jo vaig fer d'àrbitre Les Borges no va perdre mai cap partit per la Festa Major".

No puc oblidar, al parlar de futbol, al Joan Masip i Josa conegut com el Joan Pola, que va acompanyar i servir l'equip durant molts anys portant el "botiquin", i al Mauri que ens preparava físicament en els primers temps.

El vermut o un refresc (un Plim o un Suau), a ca la Bosca, ca l'Emilio, ca la Baldomera o al Sindicat, era el que ens podíem permetre. Només els diumenges.

També anàvem a beure aigua amb anissos a la mina de Sant Isidre o al rec del Molí, i a l'estiu algunes berenades a la font de la Gana, a la del Lleó, o a la de Ferro i també a la mineta del Baltasar. Els diumenges a esperar el correu a l'estació, al sortir de Missa.

També a l'estiu hi havia actuacions molt diverses davant dels bars, en plena carretera, o a la plaça de la Font, amb una gentada omplint les taules dels bars. I al Sindicat, a l'hivern, els espectacles programats per l'empresa Zaragoza-Roselló.

A la Creueta, a tocar de la paret de l'hort del Dasca, hi havia un gran plataner. Era el lloc d'acampada i de treball del Peret xollador i la seva esposa.

De quan vivia a la casa pairal, recordo l'Olaguer arrançant guarniments i donant el crit a les dones que anaven de bon matí a les peixateries, a la plaça.

Després, al casar-me i viure a la carretera, no oblidaré mai quan a punta de dia arribaven els pagesos a ferrar la mula a cal Parés, amb els cops de martell per arrodonir la ferradura i els “mecàguns” a l'animal que no estava quiet.

També recordo el Joan Ciurana (Joan espardenyer) i el seu pare fabricant aubarques. Per cert, sap algun jove d'ara que són unes aubarques?. I al Paco Montseny i l'Alfonso reparant calçat. O el Jaume Sedó (Fesol) pare, i el Joan Sans arrançant bicicletes. I l'Enric Llauredó i el Josep Seró fent carros.

I el Ramonet Morell i el Cisquet Sans, ganiveters.

I la benzineria de l'hostal. I els forns de pa de ca l'Ortiga i cal Pere Marí i el de cal Cànido que encara existeix.

Els barbers, els caps de setmana treballaven fins tocades les tres de la matinada. Els homes sortien escalonadament del cafè, on feien la partideta, i anaven a afaitar-se o tallar-se el cabell, fossin les 12, la una o les dues de la nit. El Miquel de la Tosta, el Joan de la Jana i el Pere Carcolé ho van patir molts anys.

I les rostes a l'hivern a les premses d'oli de cal Sixto Puñet, de cal Salvador Roig, de cal Borrassó i del Sindicat.

En aquells temps del racionament i l'estraperlo, es necessitava “salvaconducto” o “guia” per a quasi tot. I ben sovint venien els d'”Abastos” de Tarragona a demanar o exigir els papers i posar multes.

Doncs bé. El que avui pot semblar molt normal, que seria manifestar-se i protestar, no ho era llavors, en plena dictadura. Però hi va haver un home, bon amic i ple de vida l'Anton Soleràs, que quan entrava al poble amb el carro carregat de sacs d'olives, els burots li van demanar la documentació o guia. La seva reacció va ser treure el travesser del carro i empaitar-los fins que van desaparèixer.

Una altra imatge que m'ha quedat a la retina són les màquines o manxes de tirar “flit”, i les cintes “Orion” per a matar mosques.

Llavors a Les Borges hi havia famílies força nombroses. Ca la Coloma, Cal Ventureta ó Cal Tafataner, per exemple, amb 7 fills. El fet curiós és que a ca la Coloma eren 6 dones i 1 home, i a cal Ventureta i cal Tafataner eren 6 nois i una noia. I ara es fa conya amb l'Urdangarín perquè en tenen 4, amb moltes més possibilitats de tota mena.

Un dels primers televisors, potser el primer, que hi va haver a Les Borges, naturalment en blanc i negre, va ser al bar de ca la Bosca. Recordo perfectament l'expectació mentre l'operari l'instal·lava i després intentava sintonitzar el senyal.

Assegut a primera fila i mirant cap dalt al televisor, amb les seves ulleres de cul de got, hi havia el vell Nan (l'avi de la Carmeta). Com que només sortien ratlles i neu durant força estona, va dir: "Que cony voleu que es vegi?". Finalment es va centrar la imatge i va sortir la programació de proves que estaven fent. Llavors el vell Nan, aixecant-se de la cadira, va dir: "Mecasun... ara si que ja em puc morir!".

I és que aquesta gent van veure el primer tren i el primer cotxe, i l'arribada de la electricitat, i la ràdio!. I el cinema, primer mut i després sonor.

Podria anar rebobinant la memòria i sortirien els reclinatoris de l'església, amb el nom gravat de les propietàries.

O la Pepa Valero, a qui la canalla fèiem enfadar.

O els picapedrers amb el sarró o el cistell anant a la feina: l'Andreu, el Santiago Vernis, el Joan Blanc i d'altres, com els mateixos bessons, el Ferran i el Ricard.

O els metges Sr. Prats i Sr. Borràs, el secretari Sr. Alastrué, el cap d'estació Sr. Martí, o la Teressita Torrella la llevadora, o el Fèlix sereno i el Josep Agutzil, i el Leonardo Pinet campaner i fosser.

Les fusteries de cal Mussaro, i del Fèlix Cayetano a cal Sedes, i del Fernando a la plaça. I les botigues de ca la Francesa o ca l'Anita. I les carnisseries de cal Valero, ca l'Anselmo, ca la Maria del Baldomero o cal Marcelino.

I les dones rentant al portal o a la bassa de la font. I els carnisseros i tocinaires baixant i pujant del "matadero", amb les bèsties al coll i el ribell amb la sang.

I la canalla jugant a la bassa de les culleretes o anant a saltar l'aigua de la riera amb una canya.

I l'Aleix, que va ser un personatge característic.

I els germans Soto, experts en cinema i d'una vasta cultura.

I els ramats i corrals del Jaume de les Cabres i del Marcelino, al mig del poble.

I la Setmana Santa, amb els armats i el matar jueus.

I la processó del Divendres Sant, que tenia una cosa curiosa: El nen que anava de vesta davant del Sant Crist cantava en castellà: "Por las calles anda Dios...". I en canvi, la nena, davant de la Mare de Déu dels Dolors, ho feia en català: "Record i memòria dels set dolors...".

I les gelades de l'any 1954 que ho van matar quasi tot. D'allí va proliferar l'avicultura, amb gallines a quasi totes les golfes.

Parlem de quan s'apedaçaven els pantalons, no perquè fos moda com ara, sinó per necessitat. De quan per trucar per telèfon havies de demanar que t'hi posés l'operària (la Rosita, la Neus, l'Encarnación), i una conferència amb Barcelona podia trigar 3 ó 4 hores. I ara no podem passar sense el mòbil!.

També va ajudar l'economia local la construcció del pont de la via sobre la riera d'Alforja, i la posada en marxa del campament de Castillejos. I algunes petites indústries: la fabricació de màquines de rentar SUBCLERG que va posar en marxa el Siscu Subietas (Jordiet), i que venia el meu pare pels pobles de la comarca i del Priorat. I la fàbrica de pipes del Federico Casals al mas d'en Coder, més conegut com de ca la Cinta, o una fallida fàbrica d'acordions, que no sé si van arribar a tocar mai. I una petita indústria metal·lúrgica als baixos de cal Sardà, a la carretera.

Oblidava comentar que durant l'any, i principalment a l'estiu, el ball es feia amb gramola. En tenia cura el Júlio Ferré (Torroja), que també es dedicava a organitzar els autocars per a pujar els militars al campament de Castillejos.

I en aquest entorn que he intentat descriure, arribava la Festa Major.

Una de les senyals més evidents de que s'acostava la Festa Major, era el tràfec de mares i filles cap a Reus, a triar la roba pel vestit a Las Américas i a cal Navàs, però sobretot era veure arribar al "SASTRET" (el Josep Sardà i Pi), a ca la tia Adelina, amb la moto cistella, carregat amb els trajos que havia anat empravant durant l'agost.

La festa comença el dia 7, amb la TRONADA al Replà, al punt de la una, encesa per l'home i la dona més grans de la vila. (Abans ho feia només l'home).

I després per la nit, l'ARRIBADA, l'acte central de la nostra Festa Major, amb el cant de la Salve del mestre Sancho Marraco, el parlament de BENVINGUDA, el ball de diables, els focs d'artifici (que abans es feien al Replà), i el besamans.

Recordo el comentari: Han dit que aquest any el solo de la Salve el farà l'Ortiga. I és que tot i tenir una veu excel·lent, no es prodigava massa.

La Missa Major del dia 8, Nativitat de la Mare de Déu, sempre ha estat solemne.

La Pontificalis de Perosi. Em sembla sentir encara les veus del padrí Mariano, el Tafataner, l' Anguera i el Carcolé entre altres.

Per la tarda, la processó solemne i novament el cant de la Salve a la plaça de la Font, també amb acompanyament d'orquestra.

I cap al ball. A l'envelat del "Terpe", amb aquells cortinatges i aquelles grans làmpades penjant del sostre.

I els "palcos", amb el de l'Ajuntament amb una gran bandera espanyola, on no hi faltava la Guardia Civil.

I les millors orquestres: Ramon Evaristo, Planas de Martorell, Bizarros...

Els concerts eren sempre molt clàssics. No hi faltava mai "El Sitio de Zaragoza" ni els vals jota que acabava amb els músics dempeus i les solfes enlaire.

Eren extraordinàries les interpretacions a la trompeta del Jaume Miralles i del Rudy Ventura.

Com veieu, la tradició segueix, inclús amb les ballades de sardanes, que durant molts anys va promoure el meu pare.

Tampoc puc oblidar la meva mare, traspassada recentment, que mai, fins a l'últim moment, es va perdre cap Festa Major, ni cap sarau que s'organitzés a Les Borges.

Potser abans la Festa Major era més esperada perquè durant l'any poca cosa més hi havia. Però la Festa Major ha estat, és i serà sempre la FESTA MAJOR.

El meu padrí Daroca acostumava a dir que hi ha sermons que fan moure el cor i d'altres que fan moure el cul.

Jo potser m'he allargat massa i molts de vosaltres donareu la raó al meu padrí. Acabo doncs, convidant-vos a tots a participar en els actes programats, i que el respecte, l'amistat i la convivència en ajudin a gaudir, plegats, d'una BONA FESTA MAJOR.

Borgencs i borgenques: Vista la FESTA MAJOR !

Salvador Daroca i Ciurana
Les Borges del Camp 4 de setembre de 2005